

लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (MEDEP)

लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (MEDEP) नेपाल सरकार र संयुक्त राष्ट्र संघिय विकास कार्यक्रमको आर्थिक एवं प्रावधान सहयोगमा सन् १९९८ देखि सञ्चालनमा आएको कार्यक्रम हो। यो कार्यक्रमले कार्यक्रम सञ्चालन भएका जिल्लाहरूमा लघु उद्यमको माध्यमद्वारा न्यून आय भएका गरीब परिवारहरूको सामाजिक आर्थिक स्तरमा सुधार ल्याउने देशको बृहत्तर लक्ष्यमा सहयोग पुऱ्याउन मेडेपले लघु उद्यमको विकास गरी न्यून आय भएका परिवारको जीविकोपार्जनमा वधता ल्याई प्रति व्यक्ति आयमा बृद्ध गर्ने लक्ष्य लएको छ।

सन् १९९८ देखि प्रथम चरणको यस कार्यक्रमले नेपालका १० जिल्लाहरू (बैतडी, डडेल्धुरा, दाङ्ग, प्यूठान, नवलपरासी, पर्वत, नुवाकोट, धनुषा, सुनसरी र तेह्रथुम) दोश्रो चरण अन्तर्गत सन् २००४ देखि २००६ सम्म थप १५ जिल्लाहरू—(दार्चुला, कैलाली, बर्दिया, बाँके, म्याग्दी, काभ्रे, रसुवा, सन्धुपाल्चोक, रामेछाप, सन्धुली, सराहा, सप्तहरी, कपलवस्तु र उदयपुर तथा तेस्रो चरण अन्तर्गत सन् २००८ र २००९ मा थप १३ जिल्लाहरू (जुम्ला, कालकोट, दैलेख, सुर्खेत, वाग्लुङ, दोलखा, रुकुम, रोल्पा, सल्यान, महोत्तरी, रौतहट, मोरङ र झापा) गरी जम्मा ३८ जिल्लाहरूमा यो कार्यक्रम लागू हुन पुगेको छ।

यस कार्यक्रमले उद्यमशीलताको विकास गर्दै लघु उद्यम व्यवसाय सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने वभन्न पक्षहरू जस्तै: प्रावधान सीप, लघु कर्जा, बजारीकरण, उपयुक्त प्रावधान, वस्तु प्रावधान, गुणस्तर नियन्त्रण एवं आवश्यक व्यवसायिक परामर्श आदि सेवा जिल्लामा रहेका सम्बद्ध साझेदारहरूको सक्रिय सहभागितामा लक्षित वर्गसम्म पुऱ्याउदै आएको छ।

नेपालमा लघु उद्यमको विकासमा हालसम्म हुँदै आएका प्रयासहरूले लघु उद्यमका समग्र पक्षहरूलाई एकीकृत गर्न नसकेबाट अपेक्षित उपलब्धी हासिल हुन नसकेको सन्दर्भमा यो कार्यक्रमले लघु उद्यम विकासका लागि आवश्यक सीप विकास, दक्षता अभिवृद्धि, लघु कर्जा, कच्चा पदार्थको उपलब्धता र उत्पादनको बजारीकरण जस्ता आधारभूत पक्षहरूलाई एककृत रूपमा सञ्चालन गरी लघु उद्यमीहरूलाई सक्षम व्यवसायीको रूपमा विकास गर्न सफलता हासिल गर्दै आएको पाइएको छ।

रोल्पा जिल्लामा लघु उद्यम विकास कार्यक्रम:

रोल्पा जिल्लामा सन् २००९ नोभेम्बरबाट लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन हुँदै आइरहेको छ। कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि जिल्ला विकास समितिको कार्यालय रोल्पा र लघु उद्यम विकास कार्यक्रम, क्षेत्रिय कार्यक्रम सहयोग कार्यालय(बृएक्ड), घोराही दाङ्ग वच सम्झौता भएको हो। उक्त कार्यक्रमबाट

रोल्पा जिल्लामा स्थानीय स्तरमा उपलब्ध तर खेर गइरहेका श्रोत, सप, श्रम आदिको परिचालन गर्दै लघु उद्यम तथा लघु उद्यमी सृजना गरि देशको राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा टेवा पुऱ्याउने कार्य निरन्तर भैरहेकोछ ।

रोल्पा जिल्लामा न्यून आयस्तर भएका ९२१ जना नयाँ लघु उद्यमीहरू तयार भएका छन् । जस मध्ये सन २०१० मा ३७९ जना, २०११ मा ६९ जना, २०१२ मा २११ जना र २०१३ जुलाई सम्म २६२ जना रहेका छन् । उद्यमीहरूको हाल सम्मको उद्यममा अल्लो प्रशोधन तथा कपाडा बुनाई, मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी खेती, माहुरी पालन, सीलाई कटाई, अगर बत्ति बनाउने, दालमोठ उत्पादन, बाख्रा पालन, सुगुर पालन, च्याउ खेती, आरण तथा तामा भाडा बनाउने व्यवसाय लगाएत सस्नो पाउडर उत्पादन आदि रहेका छन् । जसमा हाल सम्म केही व्यवसाय हरुले राम्रै प्रतिफल दिएता पनि अगर बत्ति बनाउने, दालमोठ उत्पादन, बाख्रा पालन र सुगुर पालन जस्ता व्यवसायहरूले भने नगन्य मात्रामा उत्पादन तथा वक्र गरेका र कुनै कुनै बन्द समेत भै सकेको अवस्था छ । जसका ला ग सरोकारवाला निकायहरूबाट त्यसको खोज तथा पुनःस्थापनाका प्रयासहरू भै रहेको छ । यसै परिप्रेक्षमा जिल्ला भरि छरिएर रहेका लघु उद्यमीहरूको संस्थागत विकास गरि उद्यमीहरूको हक हितको संरक्षण र संबर्द्धन गर्न तथा लघु उद्यम र उद्यमीहरूको आम समस्यालाई समाधान तर्फ पहल गर्न बजार केन्द्रहरूमा लघु उद्यमी समूह गठन भै समूहमा आवद्ध भएका सबै उद्यमीहरूको प्रतिनि धमूलक सामाजिक संस्थाको आवश्यकता महशुश भएको हुदा जिल्ला लघु उद्यमी समूह संघ (डमेगा) रोल्पा दर्ता भइ लघु उद्यमीहरूसंग प्रत्यक्ष जवाफदेही भएर आफ्नो कार्यक्रमहरू अगाड बढाई रहेकोछ ।

रोल्पा जिल्लामा कार्यक्रम कार्यान्वयनका ला ग साझेदार संस्था विकास सरोकार समाज (डकोस) रोल्पा र जिल्ला लघु उद्यमी समूह संघ(डमेगा) रहेका छन् । हाल जिल्लाको ३२ गा. व.स.हरूमा त्यहाँको श्रोत साधनहरूको सर्वेक्षण तथा सम्भाव्यता परिक्षणको आधारमा न्यून आयश्रोत भएका दलत तथा वपन्न गरीब वर्गका हितको ला ग श्रोत साधनको उपलब्धता तथा बजारीकरणको संभावत सुवधाहरूको प्रचुरताको प्रारम्भिक आधारमा व्यवसायको छनौट गरी व भन्न उद्यम व्यवसायहरू संचालनमा रहेका छन् ।

लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको लक्ष्यः

गरीब वपन्न लक्षत परिवारहरूको आर्थिक तथा सामाजिक अवस्था सुधार गर्ने गरी गरीबी निवारण गर्ने ।

उद्देश्यः

कार्यक्रमले गरीब परिवारहरूको जीवकोपार्जनमा व वधकरण गर्ने र कार्यक्रमको अन्त्य सम्ममा लघु उद्यमको माध्यमद्वारा आयमा कम्तिमा ५० प्रतिशतले बृद्ध गर्ने ः

लक्षत वर्गः

कार्यक्रमको सेवा वास्तविक लक्षित वर्ग (जसको प्रति व्यक्ति वार्षिक आय गरीबीको रेखा भन्दा कम छ रु २१२६१)।

लक्षित वर्गलाई तपसील बमोजिम वर्गीकरण गरीएको छ ।

इड लैड् गकताको आधारमा ६०% महिला सहभा गता

इड उमेरको आधारमा ६० % वेरोजगार युवाहरु

जातको आधारमा ३० % दलित, ४० % आदिवासी जनजातिहरु र ३० % अन्य जातिहरु

उल्लेखित लक्षित वर्ग छनौट गर्दा विशेष प्राथमिकता दिनु पर्ने वर्ग

इड शारीरिक रूपले भन्न क्षमता भएका व्यक्तिहरु

इड अल्पसंख्यक र पछडा वर्ग

सहयोगी निकायहरु:

नेपाल सरकार र UNDP को संयुक्त तत्वावधानमा UNDP, DFID, AusAID र NZAID